Gloymið ikki tryggingartakaran

Nú landsstýrið er farið í tingið við lóg um tryggingarvirksemi, mugu vit ikki gloyma tey, sum tryggingin er til fyri – tryggingartakararnar, heldur Johannes Martin Olsen, fólkatingsmaður

Lóggáva

Tíverri hava vit leingi tikið búskapar-, fíggjar og vinnulívspolitikk fram um tað meiri keðiliga lóggávuarbeiðið. Alt ov ofta eru væl gjøgnumarbeiddar og væl fyrireikaðar lógir farnar igjøgnum fólkatingið við hesum orðum sum síðstu paragraff: **Denne lov gælder ikke for Færøerne.**

Trupulleikin, ið stendst av hesum, er, at vit í Føroyum hava annaðhvørt ta gomlu ótíðarhóskandi donsku lóggávuna ella enntá onga lóggávu galdandi fyri føroyingin.

Nú danskarar hava trýst okkum til at endurskoða tryggingarlóggávuna, mugu vit ikki bert hugsa um tryggingarfeløgini, men eisini tey, sum tryggingarnar skulu tæna.

EAL og ASFL

Hetta er best lýst við at taka støðuna á tí erstatningsrættarliga økinum sum dømi. Í Danmark komu eftir drúgvført fyrireikingar arbeiði arbejdsskade forsikringsloven (ASFL) og erstatningsansvarsloven (EAL) í gildi í 1978 og 1984. Samstundis vóru eitt nú ábyrgdarreglurnar í ferðslulógini broyttar og bøttar.

Áðrenn hesar lógarbroytingar var tað rættarpraksis, ið ikki bert avgjørdi, hvat endurgjald kundi fáast fyri, men eisini, hvussu hesi tap skuldu gerast upp og harvið hvussu stórt endurgjald skuldi veitast.

Persónsskaðar

Fyri persónsskaðar merkti hetta, at mistur arbeiðsførleiki og mein ikki vórðu erstattað nær til nóg mikið. Meðan dómstólarnir ongan trupulleika hava av at gera upp tapið av t.d. mistum arbeiðsinntøkum, tá fólk eru seingjarliggjandi. So er ikki møguligt at gera neyvt upp, hvat ein persónur í framtíðini fer at missa av sínum heilt ella partvís mista førleika.

Her skuldi ein politisk avgerð til, sum dómstólarnir ikki vóru tilreiðar at taka. ASFL og EAL seta tí greiðar reglur fyri, at mistur førleiki, missur av forsyrgjara, varandi mein og aðrar fylgjur av einum persónsskaða skulu endurgjaldast, og hvussu hetta skal gerast.

Ábyrgdargrundarløg

Vanliga ábyrgdargrundarlagið í donskum rætti er culpa – skuld. Høvuðsreglan er tann, at kann hin skaddi prógva, at ein skaðavoldari hevur skyldina av skaðanum, t.v.s. hevur verið í minsta lagi óansin ella óvarin (uagtsom), so fær hann tað mista endurgoldið.

Fyri ymsa vandamikla atferð hava danskarar síðstu árini sett strangari ábyrgdargrundarløg. Eitt nú ásetur danska ferðslulógin objektiva ábyrgd fyri skaðar, ið motorakfør forvolda. Hetta merkir, at culpøs – óansin – atferð ikki krevst fyri at fáa endurgjald. Í Føroyum eru framvegis galdandi gamlar reglur um culpa við viðvendari prógvbyrðu – skaðavoldarin skal prógva, at hann ikki hevði skyldina av skaðanum.

Ferðsluskaðar í Danmark og í Føroyum

Fyri ferðsluskadd merkir hetta, at í Danmark er greitt beinanvegin, at ábyrgdartryggingin hjá motorakfarinum skal endurgjalda skaðan. Hvussu tann neyvara uppgerðin verður, og um endurgjaldið møguliga skal setast niður, um skaddi sjálvur hevur ein part av skylduni og aðrir spurningar kunnu fáast uppá pláss seinni. Men ein partur av endurgjaldinum kann útgjaldast beinanvegin. Endaliga uppgerðin fæst vegna EAL skjótt frá hondini.

Eftir gomlu donsku – og núverandi føroysku – skipanini er støðan ein onnur. Fyri tað fyrsta skal ábyrgdin staðfestast í rættinum ella viðurkennast av pørtunum – og ein ábyrgdartrygging tekur av góðum grundum ikki við fyrr enn tryggingartakarin ábyrgdast. Síðani er endaliga uppgerðin og ikki minst spurningurin um hvat egnar tryggingar hjá skadda og veitingar frá tí almenna ávirka endurgjaldið nógv ógreiðari enn eftir EAL.

Dømi 1: Tveir bilar renna saman. Førararnir eru ikki umfataðir av ábyrgdartryggingini hjá egnu bilunum. Torført er at greiða, hvussu óhappið hendi. Málið fer í rættin, og long tíð gongur, áðrenn endaliga ábyrgdin hjá bilunum av skaðanum á mótkoyrandi akfar er staðfest. Her gevur danska ferðslulógin teimum ábyrgd av skaðanum hjá hvørjum øðrum beinanvegin – og harvið eisini endurgjald frá hvørjum øðrum. Ábyrgdartryggingarfeløgini sleppa síðani at klandrast sínámillum um endaliga býtið av skaðanum.

Arbeiðsvanlukkur

Umframt, at endurgjaldsstøðið fyri arbeiðsvanlukkur er lægri í Føroyum enn í Danmark, er eisini uppgerðin truplari. Hetta hevur ASFL – arbejdsskadeforsikringsloven fingið skil á. Harumframt leggur ASFL eitt hægri endurgjaldsstøði enn EAL. Tað merkir, at skaddi ongantíð hevur fyri neyðini at krevja part av endurgjaldinum inn eftir vanligum reglum.

Dømi 2: Ein arbeiðsvanlukka viðførir stórt tap av førleika fyri skadda. Endurgjald fæst nú frá vanlukkutryggingini, men málsviðgerðin er ótrúliga drúgv, m.a. tí vit ikki vilja brúka danskar stovnar at málsviðgera skaðarnar. Tá pengarnir so at enda koma, verða teir bundnir á ein slíkan hátt, at skaddi má søkja um loyvi at brúka teir. Niðri fær skaddi pengarnar útgoldnar, men teir eru vardir móti útleggi frá kreditorum – sama trygd minni formyndarí.

Endurgjaldsstøðið og skaðauppgerðin

Hvussu høgt endurgjaldsstøðið eigur at vera í Føroyum eiga føroyingar at avgera. Hetta gerst lætt við at lata landsstýrinum heimildina at gera kunngerð eftir EAL/ASFL um endurgjaldshæddirnar fyri Føroyar.

At vit fáa fyrimun av teimum greiðu reglunum fyri 1. Hvørjir skaðar verða endurgoldnir. 2. Hvussu teir verða uppgjørdir. 3. Hvussu skaðaendurgjald og vanlukkutrygging og almennar veitingar verða mótroknað (regresspurningurin). 4. Strangari ábyrgdargrundarløgum sum í donsku ferðslulógini. Tað kann eingin ivi vera um!

Spurningar um upprudding

Eg havi sum føroyskur fólkatingslimur umhugsað at spyrja løgmálaráðharran í fólkatinginum um møguleikan at fáa hansara ráðharrastovu at verða við í einum størri uppruddingararbeiði á øllum økjum, har lógaruppskot á felagsøkjunum bert hava samlað støv á hillunum úti í Tinganesi. Í hesum sambandi átti eisini at verið vert at umhugsa møguleikan í framtíðini at fáa tey føroysku viðurskiftini og sjónarmiðini lýst við framtíðar lógarábøtur.

Ynskja føroyingar egnar loysnir, so er at fáa tær serkønu nevndirnar at meta um tær, tá tær eru farnar undir at viðgera lóggávuna.

Vit mugu sum lóggevarar fyrst og fremst syrgja fyri, at føroyingurin hevur tíðarhóskandi og góðar rættarreglur at virka undir.

Johannes Martin Olsen, MF

Seismiska kanningarskipið »Sea Star« hjá WGC, ið gjørdi seismiskar kanningar undir Føroyum í fjør, liggur her á Havnini

Seismiskar upptøkur byrja

Seismisku upptøkurnar, sum felagið Western Geophysical Corporation ger undir Føroyum, verða nú tiknar uppaftur.

Seismiska skipið Western Hercules fer teir fyrstu dagarnar eftir ætlanini at gera seismiskar royndarupptøkur í ein landsynning úr Føroyum, áðrenn tær veruligu upptøkurnar byrja.

Verkætlanin, sum verður framd við størst møguligum fyriliti fyri fiskastovnum, umhvørvi og fiskiskapinum á økinum, fevnir í 1995 um seismiskar upptøkur eftir siglilinjum, ið samanlagt eru í minsta lagi 6.500 kilometrar til longdar. Haraftturat verða magnetiskar mátingar og tyngdarmátingar gjørdar eftir somu linjum.

Meðan upptøkurnar fara fram, sleipar Western Hercules ymiska útgerð eftir sær í sjónum. Tey ymisk sløg av útgerð verða í sjónum ísenn – ljóðkeldur (ljóðgevarar) og móttøkutól (ljóðmóttakarar).

Ljóðkeldurnar eru settar saman av sonevndum luftkanónum. Tær hanga í nøkrum káplum stutt aftur úr skipinum, sum røkka einar 50 metrar út til hvørja síðu. Móttøkutólini eru øll í einum 6 kilometrar longum kápli, sum hongur aftur úr skipinum.

Øll útgerðin, sum sleipað verður aftur úr skipinum, liggur fáar metrar undir vatnsskorpuni. Móttøkutólini í tí 6 kilometrar langa káplinum eru ikki løtt at síggja, men ein serlig boya við ljósi og radararefleksi er fest í endan á káplinum.

Western Hercules er eitt grønt skip við hvítum yvirbygningi. Tað førir ljós og onnur tekin um, at tað hevur skerdar møguleikar at stýra. Seismisku tólini eru sera viðbrekin og kostnaðarmikil, og tað hevur stóran týdning fyri upptøkurnar, at seismiska skipið hevur møguleika at halda eina støðuga kós og ferð.

Tað er tí sera umráðandi, at ansað verður eftir ikki at koma ov nær, so tað kann órógva upptøkurnar. Skip og bátar, sum arbeiða nærhendis seismiska skipinum, verða eisini biðin um at føra neyðug ljós og tekin. Trygdarfrástøðan til skipið eigur at vera í minsta lagi 5 fjórðingar aftureftir og 2 fjórðingar frameftir og til síðurnar.

Umborð á seismiska skipinum er ein føroyskur fiskiumboðsmaður. Hann hevur ábyrgd mótvegis Vaktar- og Bjargingartænastuni og hevur sum sína uppgávu millum annað at samskifta við skip og bátar nærhendis kanningarstaðnum, so at fiskifør og seismikkskip kunnu arbeiða uttan at órógva hvørt annað óneyðugt.

Western Hercules skal gera upptøkur á øllum havleiðum undir Føroyum. Ein neyvari lýsing, um hvar ið skipið arbeiðir, verður send gjøgnum Tórshavn Radio so hvørt.

Um fólk hava nakrar spurningar viðvíkjandi seismisku upptøkunum, kunnu tey venda sær til Oljufyrisitingina.

RADIO • SJÓNVARP • MUSIKKINSTRUMENT • HVÍTVØRUR

UPPLATINGARTILBOÐINI HALDA FRAM

Vit kunnu útvega fígging!

RADIO / SJÓNVØRP:

Sjónvarp PT 410
• Tekst TV
• Easy Logic fjarstýring
25" 28"
8.690:- 9.850:-

SjónvarpPT 452
• Tekst TV
• Stereo
• Easy Logic fjarstýring
25" 28"
9.700:- 10.800:-

Turbo Drive videomaskina VR 241
• Video Index Search System
• 2 Euroconnectors
• Timer programmering
• Digital Autotracking
• Við fjarstýring
3.890:- PHILIPS

HEIMS-NÝTT!!
Vit framsýna:
29"Philips Sjónvarp Match Line v/biograf-ljóði
• 100 Hz Digital Scan
• ULTRA FLAT
• Dolby Surround
• Pro Logic
Vanl. prísur 21.950.-
MÁ HOYRAST!!!
INSTRUKTIÓNS-PRÍSUR
18.900:-

MINIANLEGG::

CD Mini-anlegg FW 26 við hátalarar
• Forsterkari 2x12 Watt
• Dup. bandupptakari
• FM/LB/MB 30 fastar støðir
• Quartz-ur við alarmi og sleeptimara
3.990:- PHILIPS

CD Mini-anlegg FW 46 við hátalarar
• Kraftig forsterkari 2x32 Watt
• 10-bonds Spektrum Analyzer
• Dup. bandupptakari v/Autoreverse
• FM/LB/MB 30 fastar støðir
• CD-programmering
4.950:- PHILIPS

Vit hava eisini Philips:
Lummaradio,
Radiorecordarir,
Walkman,
Kassettubond,
Videobond,
Reinsibond,
Høvuðtelefonir,
Mikrofonir o.a.

ELDING
SMS • Tlf. 18952

Útlendska veiðan undir Føroyum 1995:

Er higartil 30.000 tons

Veiðan í apríl mánaði var 12.300 tons

Útlendsk skip hava farnu fýra mánaðirnar í ár fiskað 29.996 tons í føroyskum sjóøki. Av hesum er meginparturin, 25.338 tons, svartkjaftur, sum russisk og estlendsk skip hava fiskað.

Yvirlitið, sum Vaktar- og Bjargingartænastan hevur gjørt yvir veiðina hjá útlendskum fiskiførum í apríl mánaði vísir, at skip úr ES-londunum Bretlandi og Fraklandi í 83 fiskidagar hava fiskað 585 tons, bretsk skip 367 tons, mest tosk og upsa í 72 fiskidagar, fronsk 218 tons, mest langasporl í 11 fiskidagar.

Russisk skip hava í apríl í 172 fiskidagar fiskað 9.113 tons av svartkjafti, norsk skip hava í 31 fiskidagar fiskað 99 tons, mest longu og brosmu, og estlendsk skip hava í 35 fiskidagar fiskað 2.503 tons av svartkjafti.

Samlaða veiðan

Tilsamans farnu fýra mánaðirnar í ár hevur útlendska veiðan í føroyskum sjóøki sum nevnt verið 29.996 tons. Harav hava skip úr ES-londum fiskað 3.970 tons í 157 fiskidagar:

Donsk skip hava fiskað 3.140 tons av makreli í 13 fiskidagar, bretsk skip 522 tons, mest tosk og upsa, í 111 fiskidagar, og fronsk skip 308 tons, mest langasporl og blálongu, í 33 fiskidagar.

Skip úr øðrum londum hava hesar fýra mánaðirnar fiskað tilsamans 26.026 tons í 903 fiskidagar:

Norsk skip hava fiskað 678 tons í 182 fiskidagar, mest longu og brosmu, russisk skip hava fiskað 22.025 tons í 650 fiskidagar, mestsum bert svartkjaft, og estlendsk skip hava fiskað 3.323 tons av svartkjafti í 71 fiskidagar.

Yvirlitið frá Vaktar- og Bjargingartænastuni yvir útlendsku veiðuna frá 1. januar til 30. apríl 1995 sær soleiðis út: ▲

Fiskaslag/Tjóð	Háland	Danmark	Bretland	Týskland	Frakland	EEC tilsamans	Noreg	Russland	Estland	Letland	Litauen	Ísland	Onnur lond tilsamans
Toskur			365,7			365,7	3,2						3,2
Hysa			10,5			10,5	1,2						1,2
Upsi			90,7		0,1	90,8	0,5	2,6					3,1
Longa			8,7			8,7	445,2						445,2
Blálonga					52,0	52,0	13,8						13,8
Brosma					1,7	1,7	211,8						211,8
Kongafiskur			6,6		3,5	10,1	0,7	7,5					8,2
Kalvi			18,7			18,7	0,5						0,5
Svartkalvi													
Havtaska			4,2			4,2							
Svartkjaftur								22015,0	3322,7				25337,7
Sild													
Makrelur		3140				3140							
Rossamakrelur													
Gullaksur													
Langasporl					209,1	209,1							
Stinglaksur					2,6	2,6							
Brugdulivur													
Annað			17,4		38,8	56,2	0,9						0,9
Tilsamans		3140	522,5		307,8	3970,3	677,8	22025,1	3322,7				26025,6
Fiskidagar		13	111		33	157	182	650	71				903